

انگیزهٔ اقتصادی ترامپ برای تنش نظامی در آمریکای جنوبی چیست؟

دزدان دریای کارائیب در فکر ونزوئلا

سید احسان حسینی
چیرنگار گروه اقتصاد

طی روزهای اخیر تنش‌ها در دریای کارائیب افزایش یافته و ناوهای جنگی آمریکایی در آب‌های کشور ونزوئلا مستقر شده و جنگنده‌های ونزوئلا نیز بر فراز آنها پرواز می‌کنند. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا اعلام کرده‌که به دنبال براندازی نظام ونزوئلا نیست بلکه صرفاً می‌خواهد با قاچاق مواد مخدر از ونزوئلا به آمریکا مقابله کند؛ موضوعی که نیکولاس مادورو، رئیس‌جمهور ونزوئلا آن را تکذیب کرده و بهانه‌ای برای حمله به ونزوئلا معرفی کرده است. بررسی رویدادهای تاریخی نشان می‌دهد که از سال ۱۹۹۹ و موعد پیروزی انقلاب بولیواری تاکتئون، دولت آمریکا همواره به بهانه‌های مختلف در حال توطئه، تجاوز و اغتشاش در این کشور از طریق جریان اپوزیسیون بوده است. اما یک سوال کلیدی اینجا مطرح می‌شود؛ اهمیت این کشور آمریکای لاتین برای ایالات متحده چیست؟

➡ **طمع ترامپ به ۳۰۰ میلیارد بشکه نفت ونزوئلا**
طبق آمار موسسه EI (تصویر ۱)، کشور ونزوئلا بزرگ‌ترین دارنده منابع

نفتی دنیاست و ۳۰۳ میلیارد بشکه ذخایر نفت قابل استخراج دارد و تنها کشور عربستان است که از نظر حجم ذخایر نزدیک به ونزوئلاست. مثلاً ایران به عنوان چهارمین دارنده منابع نفت دنیا، تقریباً نصف ونزوئلا ذخایر نفت دارد. اما با وجود ذخایر عظیم، تولید نفت ونزوئلا در مقایسه با ۱۰ کشور دارنده بیشترین ذخایر نفت دنیا، بسیار ناچیز است و این کشور فقط یک میلیون بشکه در روز نفت تولید می‌کند. با احتساب نفت ۶۰ دلاری، ارزش ذخایر نفت ونزوئلا بیش از ۱۸ هزار میلیارد دلار است. در نتیجه واضح است که اصلی‌ترین دلیل آمریکا برای سیطره بر ونزوئلا، به منابع نفتی این کشور برمی‌گردد و بعد از انقلاب بولیواری، آمریکا با اعمال تحریم‌های نفتی و اعتصابات گسترده کارکنان صنعت نفت ونزوئلا، اجازه بهره‌مندی و بالفعل کردن ثروت این کشور را به آنها نداد.

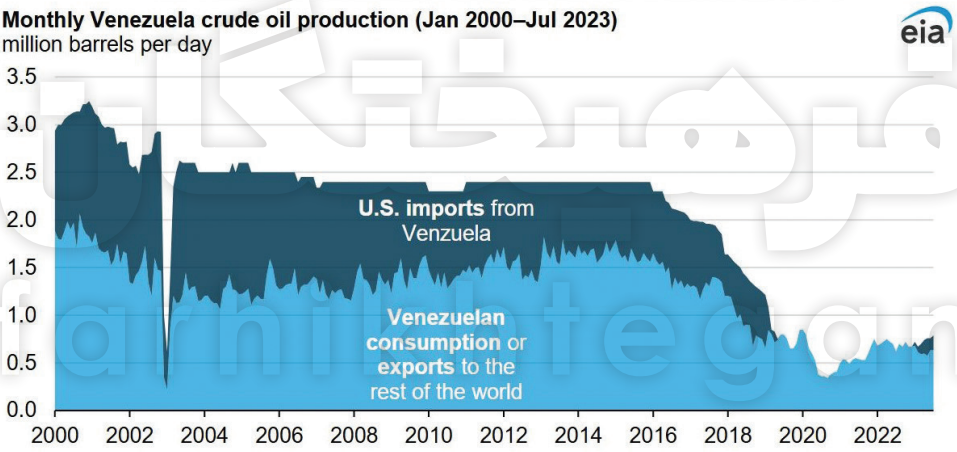
➡ **ماجرای سقوط ۷۰ درصدی تولید نفت ونزوئلا**
در تصویر ۲، میزان تولید نفت ونزوئلا را از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۳ آورده شده است. قبل از انقلاب بولیواری در سال ۱۹۹۹، تولید نفت ونزوئلا روندی صعودی داشت ولی بعد از آن، روند تولید نفت این کشور نزولی شد و از بیش از ۳ میلیون بشکه در روز به کمتر از ۴۰۰ هزار بشکه در

دوره اول ریاست‌جمهوری ترامپ رسید. رئیس‌جمهور فعلی ایالات متحده در دوره اول خود، در سال ۲۰۱۹ سیاست فشار حداکثری را علیه ونزوئلا اعمال کرد و با حذف نفت این کشور (وقبل از آن حذف نفت ایران) از بازار نفت، زمینه افزایش تولید نفت شیل آمریکا و صادرات آن را فراهم کرد و بدین ترتیب نفت شیل آمریکا، جایگزین نفت ونزوئلا و ایران شد. اما از سال ۲۰۲۱ و با روی کار آمدن دولت سیزدهم، ورق تولید نفت ونزوئلا برگشت و در سپتامبر همین سال، رویترز از توافق بزرگ نفتی بین ایران و ونزوئلا خبر داد که براساس آن، ایران با صادرات ماهانه ۲ میلیون بشکه میعانات گازی خود به این کشور، به افزایش تولید نفت ونزوئلا کمک کرد.

در تصویر ۳، روند تولید نفت ونزوئلا از سال ۲۰۲۱ آورده شده که بعد از همکاری نفتی با ایران، این روند صعودی شده است. طبق آمار، تولید نفت این کشور آمریکای لاتین از حدود روزانه ۵۰۰ هزار بشکه در سال ۲۰۲۱، اکنون به یک میلیون بشکه رسیده و تقریباً ۲ برابر شده است. دولت بایدن نیز بعد از مشاهده روند صعودی تولید نفت ونزوئلا، مجدداً مجوز فعالیت شرکت شورون در میداین نفتی آمریکا را صادر کرد و حتی به مدت ۶ ماه، تحریم‌های نفتی ونزوئلا را به حالت تعلیق درآورد. این تصمیم دولت وقت آمریکا در شرایطی رقم خورده که

تصویر ۲

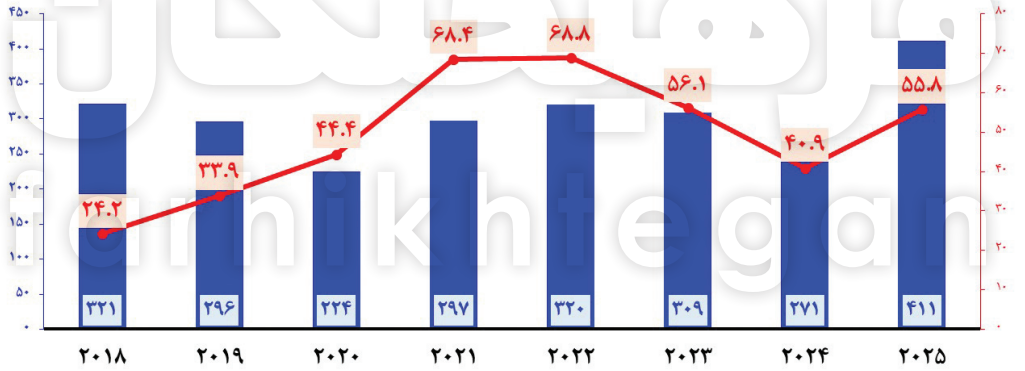
تولید نفت خام ونزوئلا از سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۳

تصویر ۴

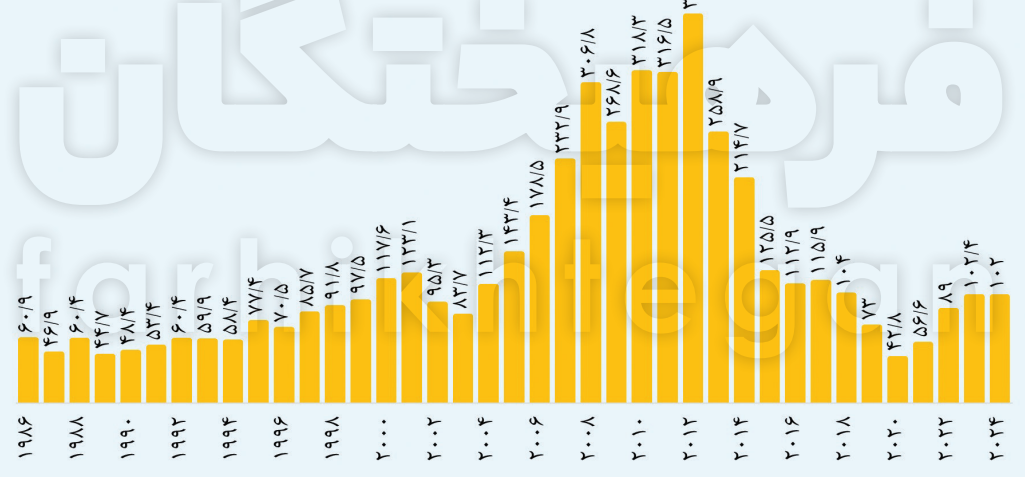
میزان و سهم چین از خرید نفت ونزوئلا

(هزار بشکه در روز، درصد)

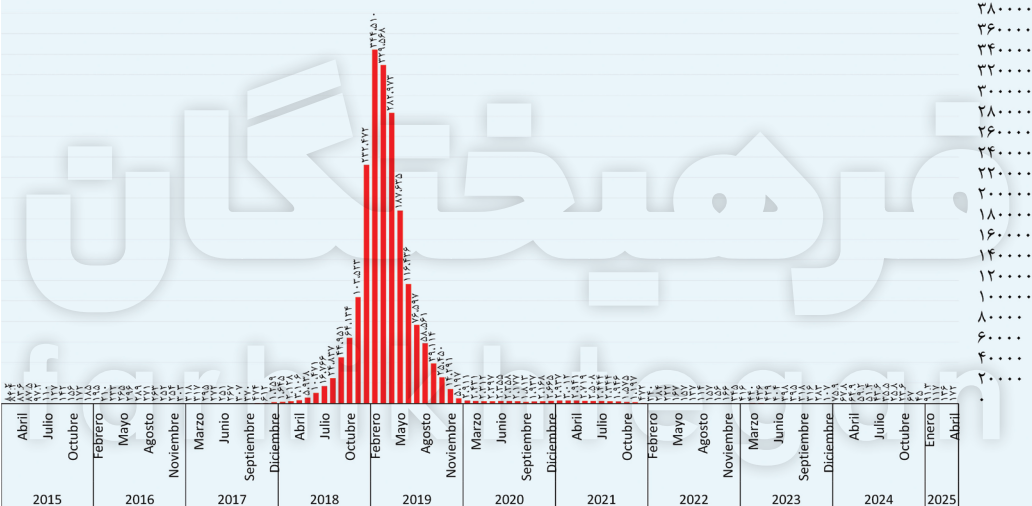

تولید ناخالص داخلی ونزوئلا در سال‌های ۱۹۸۶ تا ۲۰۲۴

(میلیارد دلار)

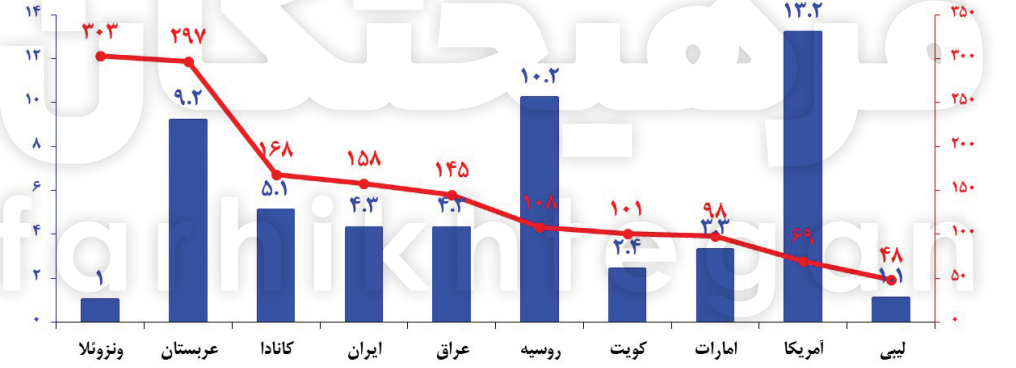

تورم نقطه‌به‌نقطه ونزوئلا از ابتدای سال ۲۰۱۵ تا آوریل ۲۰۲۵

میزان ذخایر و تولید نفت بزرگ‌ترین دارندگان نفت دنیا

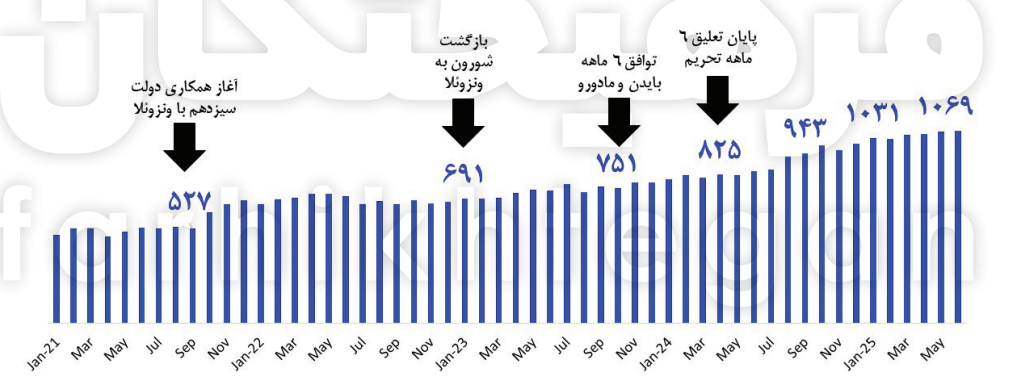
(میلیارد بشکه، میلیون بشکه در روز)

تصویر ۳

میزان تولید نفت ونزوئلا از سال ۲۰۲۱ تاکنون

(هزار بشکه در روز)

انقباض ۷۰ درصدی اقتصاد ونزوئلا

درصدی را تجربه کرده‌اند.

➡ **فرار موقتی ونزوئلا از ابرتورم**

ونزوئلا گرچه از دوره تورم افسارگسیخته‌ای که بین سال‌های ۲۰۱۸ تا پایان ۲۰۱۹ متحمل شده بود خارج شده است؛ بااین‌حال تحلیلگران می‌گویند هنوز زود است که بگوییم این کشور از زیان‌های اثباتشده در طول یک دهه گذشته رها شده است. آمارهای بانک مرکزی ونزوئلا نشان می‌دهد تورم ماهانه این کشور در اوج خود طی دو ماه پایانی سال ۲۰۱۸ و ماه‌های ابتدایی سال ۲۰۱۹ به اعداد ۱۲۰ تا ۱۹۶ درصد رسیده و در همین مدت تورم نقطه‌به‌نقطه نیز ارقام عجیب ۲۸۰ تا ۳۴۴ درصد را تجربه کرده است. در چند ماه اخیر، تورم ماهانه این کشور بیش از ۴ درصد در نوسان بوده و تورم نقطه‌ای در آوریل امسال به ۱۷۲ درصد رسیده است. این رقم در ماه‌های سپتامبر و اکتبر سال گذشته به ۲۵ تا ۳۵ درصد نیز کاهش یافته بود. مؤسسه آماری استاتیستا در گزارشی می‌نویسد با توجه به بحران اخیر تورم شدید در ونزوئلا، میانگین نرخ تورم این کشور در سال ۲۰۲۶ حدود ۲۲۵ درصد تخمین زده می‌شود. این بی‌ثباتی اقتصادی همچنان بر سطح زندگی ونزولایی‌ها تأثیر می‌گذارد. حداقل دستمزد از مارس ۲۰۲۲ در ۱۳۰ بولیوار ثابت مانده است، اما ارزش آن تقریباً به ۳.۵ دلار کاهش یافته است. بااین‌حال در ماه مه ۲۰۲۴، رئیس‌جمهور نیکولاس مادورو افزایش پاداش‌های دولتی برای بخش دولتی را اعلام کرد که شامل حداقل دستمزد، پاداش غذایی ۴۰ دلاری و «پاداش جنگ اقتصادی» است که از ۶۰ دلار به ۹۰ دلار افزایش یافت. در داده‌های کلان اقتصادی، وخامت اوضاع مالی در سال‌های اخیر در زندگی روزمره مردم نیز مشهود است؛ به‌طوری‌که بیش از ۸۰ درصد از جمعیت در فقر زندگی می‌کنند و ۵۳ درصد با فقر شدید مواجه هستند. ترکیب این فشارهای اقتصادی، همراه با چالش‌های سیاسی و اجتماعی مداوم، مسیر بهبود شرایط ونزوئلا را دشوارتر می‌کند.

تولید ناخالص داخلی (GDP) ونزوئلا به آرامی در حال بهبود است و طبق گزارش مؤسسه آماری «استاتیستا» (Statista)، ارزش تخمینی آن در سال ۲۰۲۴ به ۱۰۲ میلیارد دلار آمریکا رسیده است. این کشور همچنان درگیر کسری بودجه شدیدی است. بدهی عمومی دولت در سال ۲۰۲۳ به ۴.۲ هزار میلیارد دلار آمریکا افزایش یافته که وضعیت اقتصادی را بیش از پیش وخیم‌تر می‌کند. اگرچه نرخ بیکاری نسبتاً پایین و ۵.۵ درصد است، اما این رقم به‌طور کامل بازتاب‌دهنده بیکاری ناقص و کار غیررسمی بسیاری از ونزولایی‌ها نیست. بررسی آمارهای مربوط به تولید ناخالص داخلی ونزوئلا نشان می‌دهد اقتصاد این کشور طی ۱۰ سال اخیر با تورم سهمگینی و مهاجرت گسترده، دچار فرسایش طولانی مدت شده است. بر اساس این آمارها، بین سال‌های ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۴ تولید ناخالص داخلی با سقوط ۷۲ درصدی از ۳۷۲ میلیارد دلار به ۱۰۲ میلیارد دلار رسیده است. به نوشته مؤسسه آماری استاتیستا، در ونزوئلا فاجعه اقتصادی با کنترل قیمت‌های دولتی و کاهش شدید قیمت نفت آغاز شد که باعث ورشکستگی شرکت‌های نفتی دولتی گردید. سپس دولت برای مقابله با این وضعیت شروع به چاپ پول جدید کرد؛ بنابراین قیمت‌ها به‌سرعت افزایش یافت، بیکاری بالا رفت و تولید ناخالص داخلی سقوط کرد؛ همه این موارد نیز با تحریم‌های بین‌المللی تشدید شد. امروزه بسیاری از ونزولایی‌ها برای یافتن کار و مایحتاج به کشورهای دیگر مهاجرت می‌کنند و رشد جمعیت در پایین‌ترین حد خود در یک دهه اخیر قرار دارد.

همچنین طی یک دهه اخیر تجارت ونزوئلا نیز از تحریم و مشکلات داخلی و بی‌ثباتی اقتصاد کلان این کشور و سقوط تولید و صادرات نفت در امان نمانده است، به طوری که صادرات این کشور که عمدتاً مربوط به نفت بوده از ۹۸ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ به ۱۳٫۶ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۴ رسیده است. همچنین واردات ونزوئلا از ۷۱ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۲ به ۱۱٫۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۴ رسیده که صادرات سقوط ۸۶ درصدی و واردات نیز سقوط ۸۳

مدیرمسئول:

محمدامین ایمانجانی

قائم‌مقام مدیرمسئول:

مسعود فروغی

سرمدبیر:

محمد زعیم‌زاده

تلفن و فکس:

۰۲۹۹۹۴۹۵ (۰۲۱)

کدپستی:

۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶

چاپ:

چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری

روی‌روی ساختمان بورس

ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم